

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 704/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou SOJKA LEGAL s. r. o., A. Kmeť'a 1, Dubnica nad Váhom, proti postupu Okresného súdu Piešťany v konaní sp. zn. 4Cb/48/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní sp. zn. 4Cb/48/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Piešťany **prikazuje** v konaní sp. zn. 4Cb/48/2020 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Piešťany **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2, vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhol prikázať

okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadost'učinenie 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ sa žalobou podanou na Okresnom súde Banská Bystrica 20. júla 2020 domáha zaplataenia 75 672,84 eur proti žalovanému [REDACTED] Okresný súd Banská Bystrica 19. novembra 2020 vydal upovedomenie o postúpení veci Okresnému súdu Piešťany ako miestne a vecne príslušnému súdu. Predmetom žaloby je funkčná odmena a odstúpné za obdobie rokov 2010 až 2017.

II.

3. S'ťažovateľ sa pokúšal prietahy v konaní odstrániť urgenciami o nariadenie termínu pojednávania 27. augusta 2021, 17. januára 2022 a tiež s'ťažnosťou adresovanou predsedovi súdu 4. novembra 2022. Predseda okresného súdu upovedomil s'ťažovateľa, že zákonný sudca vec prejedná a rozhodne po odpadnutí prekážky s poukazom na § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákona č. 62/2020 Z. z.“) v spojení s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávania, hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.

4. Podľa názoru s'ťažovateľa je dĺžka súdneho konania presahujúca dva roky bez nariadenia pojednávania neprimeraná. Vec podľa neho nie je právne zložitá a v obdobnej veci už súdy rozhodli a žalobe vyhovel (rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 31Cob/12/2020 z 29. júna 2021 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Piešťany č. k. 4Cb/123/2016 zo 4. októbra 2019). Podľa neho k zbytočným prietahom v konaní žiadnym spôsobom neprispel.

III.

5. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 704/2022 z 15. decembra 2022 prijal ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd doručil ústavnú s'ťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie.

6. Vec prejednávajúci sudca k dĺžke konania uviedol, že v nariadení pojednávania mu bránila od 12. marca 2020 zákonná prekážka súvisiaca s pandémiou a že vo veci s'ťažovateľa nehrozí nenávratná škoda alebo iný vážny neodvratný následok, aby musela byť jeho vec prednostne rozhodnutá. Dĺžku konania ospravedlňuje aj nedostatkom personálneho obsadenia na súde. Predseda okresného súdu uviedol, že ministerka spravodlivosti podala na sudcu 12. mája 2022 disciplinárny návrh a že dozoruje vo vzťahu k sudcovi ďalších 35 vecí.

IV.

7. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy už rozhodol, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej

ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto uplatnených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníka [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. decembra 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00)].

9. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“ (IV. ÚS 495/2022).

10. Predmet sporu sťažovateľa sa týka zaplata 75 672,84 eur z titulu nároku funkčnej odmeny a odstúpeného za obdobie rokov 2010 až 2017. Z pohľadu ústavného súdu teda nejde o také konanie, ktoré by sa svojou skutkovou či právnou zložitou vymykalo agende štandardne rozhodovanej okresným súdom. V obdobnej veci už všeobecné súdy rozhodli, na čo sťažovateľ v ústavnej sťažnosti aj poukázal s konkretizovaním rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 31Cob/12/2020 z 29. júna 2021 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Piešťany č. k. 4Cb/123/2016 zo 4. októbra 2019. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne prispeli k celkovej dĺžke konania. Aktivita sťažovateľa pretavená do žiadosti o nariadenie termínu pojednávania z 27. augusta 2021 a 17. januára 2022 a sťažnosti na prietahy v konaní adresovanej predsedovi súdu 4. novembra 2022 je zrejma.

11. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť všeobecného súdu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (III. ÚS 422/2022, III. ÚS 520/2022). Ústavný súd už judikoval, že neoddeliteľnou súčasťou postupu súdnictva vo veci je aj prenesenie zodpovednosti za prietahy v konaní, a preto v tomto zmysle je potrebné hodnotiť namietané konanie ako celok (II. ÚS 251/2011).

12. Ústavný súd posudzoval dĺžku konania od podania žaloby v upomínacom konaní na Okresnom súde Banská Bystrica (20. júla 2020) v trvaní takmer dvoch rokov a piatich mesiacov. Následne bola vec postúpená Okresnému súdu Piešťany ako vecne a miestne príslušnému súdu. Okresný súd

po doručení žiadosti sťažovateľa o nariadenie termínu pojednávania (27. augusta 2021 a 17. januára 2022) upovedomil sťažovateľa, že jeho vec bude možné prejednať a rozhodnúť až po zániku zákonnej prekážky podľa § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z., a uviedol, že pojednávanie bude nariadené na najbližší možný termín s prihliadnutím na poradie nápadu veci.

13. Okresný súd dĺžku konania teda ospravedlňoval aj nepriaznivou pandemickou situáciou, ktorá mala vplyv na plynulý súdny proces. Ústavný súd uznáva, že obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát úplnej zodpovednosti za nadmernú dĺžku namietaného konania (rozsudok ESLP z 8. 2. 2022 vo veci Q and R proti Slovinsku, sťažnosť č. 19938/20, § 80). Je nepochybné, že nepriaznivá epidemiologická situácia prispela k celkovej dĺžke konania, no podľa rozhodovacej činnosti ústavného súdu aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, a preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021), a teda nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov a nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020, III. ÚS 695/2021). Ústavný súd tiež konštatuje, že dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 577/2022). V súlade s judikatúrou ESLP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESLP z 29. 5. 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81). Aj napriek nepriaznivej pandemickej situácii je nenariadenie termínu pojednávania od podania žaloby ústavné neakceptovateľné (III. ÚS 635/2022).

14. Ústavný súd považoval za preukázané, že okresnému súdu v období od 14. mája 2021 do 25. novembra 2021 a od 22. februára 2022 dosiaľ nič nebránilo v tom, aby v namietanom konaní pojednávanie nariadil. Ústavný súd môže spoľahlivo konštatovať nečinnosť okresného súdu v trvaní viac ako šesťnástich mesiacov. Zákonný sudca ospravedlňoval celkovú dĺžku konania nedostatočným personálnym obsadením súdu. Ústavný súd rozumie, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu (III. ÚS 391/2020). Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, ale nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.

15. Vzhľadom na dĺžku namietaného konania (dva roky a päť mesiacov) v spojení s nečinnosťou okresného súdu (viac ako šesťnásť mesiacov) ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Čo sa týka namietaného porušenia práva upraveného v čl. 20 ods. 1 ústavy, ústavný súd uvádza, že okresný súd bude mať primárne možnosť vyrovnáť sa s ochranou uplatnených práv hmotného charakteru. Preto ústavný súd sťažnosti v tejto časti nevyhovel.

16. Z vyjadrenia okresného súdu nie je zrejмый žiadny úkon, ktorý by nasvedčoval zámeru okresného súdu nariadiť termín pojednávania bezprostredne po skončení obdobia protipandemických opatrení. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie

príkazu okresnému súdu vo veci konať [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

17. Sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie 2 000 eur. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd pripomína, že primerané finančné zadosťučinenie má slúžiť ako zmiernenie ujmy pocítovanej z porušenia základných práv a slobôd garantovaných ústavou a záväznou medzinárodnou zmluvou (II. ÚS 518/2021).

18. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä nečinnosť okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam a vplyv nepriaznivej pandemickej situácie, ústavný súd dospel k záveru o deklarovaní porušenia referenčných noriem a priznaní náhrady trov konania ako dostatočnej ochrane uplatnených práv.

19. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 492,31 eur spolu s 20 % DPH (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu